

Genlisea: v $\frac{1}{2}$ vrťkovitá rostlina

Přesně - spávek pTMidal Radek Kastner

[23.03.2008]

Aktualizováno [23.03.2008]

?: Genlisea: v $\frac{1}{2}$ vrťkovitá rostlina

O: Toto je opravdu dokonalá rod rostlin s pastmi typu vr^Á a strategií lovu, která odkazuje právě ke speciálním rybám sk $\frac{1}{2}$ m pastem (např. na ⁰hoTMe nebo humry, pozn. pTMekl.).

Co tahle slova znamenají, mohou se ptát ti, kteří pocházejí z másta? Jedním z neefektivnějších způsobů, jak ulovit mimořádně chutné humry a ⁰hoTMe, je sestavit kontejner, který pTMitahuje potvory do svého nitra. Jakmile se tvor ocitne uvnitř, nedokáže nalézt cestu ven. Rozdíl mezi takovou a gravitační pastí je ten, že v gravitační pasti je právě gravitace tou primární pTMek^Áčkou, která brání kořisti uniknout. Prvotněmi pTMek^Áčkami pasti typu vr^Á jsou fyzicky odstráněny a odrazují prostěmedky a prvky špatného navědání kořisti.

Rod Genlisea sestává z rostlin, které rostou ve velmi vlhkých prostředí a stejně jako běžně buzná rod Utricularia vytvářejí své pasti pod vodou. Horně stonku se nachází zduřelá trávová komora - věšek (viz foto), která způsobuje, že klesající stonk vypadá jako krk pátrosa, který snádl opravdu velkou kus potravy. Pod touto komorou pokračuje stonk dále jako dutá komora. Trubice se rozdělují (viz foto) do dvou dlouhých, spirálovitě stočených ramen. Každé rameno má po celé délce spirálovitou špičtinu. Spletené, stočené chlupy zajišťují, že se živočichové dostanou touto špičtinou dovnitř trubice a tunelem směrem uvaž, vzhůru, ale nejsou schopni otočit se a dostat se zpět na svobodu. Vše, co jsou schopni udělat je, postupovat směrem k věšku.

Genlisea - věšek; Genlisea - rozvětvená; Genlisea - rameno

Foto Galleria Carnivora © Barry Rice

Pasti jsou snadno viditelné u některých vodních druhů, zatímco u pozemních jsou pasti užněny ve špičce hlavy. V roce 1975 byla provedena zkouška tvorby trávových enzymů u tohoto rodu (Heslop-Harrison, 1975), speciálně u druhu G. africana a následně pozorování jinými vědci prokázalo pTMějem živin použitelných sněmání radioizotopů. Velmi vědecké!

Existuje více než dvacet druhů tohoto rodu a existuje celkem shoda na tom, že jim moc nerozumíme. Mnoho druhů produkuje dva druhy pastí - jedny menší, omezené do oblasti blízko k povrchu substrátu a daleko větší pasti, které pronikají hluboko do substrátu. Jsou tyto dva druhy pastí pTMedružené k tomu, aby lovily odlišný typ kořisti? Další pozorování zjistila, že trubice pasti druhu Genlisea

hispidula majá- jak½si druh slizká© zájtky. Ná›kteá™- badatelá© se domná-vajá-, á¾e koá™ist má-á¾e bá½t pá™itahová;na do pastá- proto, á¾e je v pastech uzavá™en vzduch. Existujá- urá•itá© dá- kazy, která© nazná•ujá-, á¾e rod Genlisea je obzvlášjtá› efektivná- v chytání- prvoká-, i kdy¾ pá™ehrabá;vá;iná- se v pastech pomocá- mikroskopu odhaluje taká© mnoho jiná© koá™isti.

Ji¾ dlouhá½ á•as nazná•uji, á¾e je docela možná©, á¾e pasti druhá- rodu Genlisea mohou bá½t aktivná-mi pastmi a nepá™etrá¾itá› nasá;vajá- dovnitá™ tekutinu. Množstvá-souá•asná½ch dá- kazá- vák nazná•uje, á¾e by tomu tak nemuselo bá½t, ale stejná› bych to rá;id vá›dál jistá›.

Nevá-m o á¾á;dná©m obecná©m jmá©ná› tá›chto rostlin, ale ná›kteá™- pá›stitelá© je nazvá½vajá- "corkscrew plants"(vá½vrtková©/vá½vrtkovitá© rostliny). Latinská© jmá©no rodu vzdá;vá; poctu komtese Stá©phanie-Fá©licitá© du Crest de Saint-Aubin de Genlis, francouzská© spisovatelce a pedago¾ce, jejá-á¾ á•spá›chy pá™esá;hla snad jen dá©lka jejá-ho jmá©na.

Rod Genlisea nemá-á¾e bá½t dá- vá›ryhodná› klasifiková;in jednoduchá½m souborem znaká-. Velká½ expert Peter Taylor nakonec vytvoá™il smá›sici znaká-, která© musá- bá½t k identifikaci pouá;ity (vá•etná› zpá-sobu, jaká½m se otvá-rajá- zralá© semená-ky, charakteru chlupy pokrytá©ho povrchu a dá;á-mi má©ná› vá½znamná½mi znaky). Identifikace v rá;imci rodu Genlisea nená- pro bojá;cná©. Pro toto rozpitvá;iná- je navá-c nutná½ mikroskop, pokud to chcete udá›lat opravdu poá™á;dná›.

Pokud je mi zná;mo, ochrana tohoto rodu se zdá; bá½t celkem zabezpeá•ena, vzhledem k tomu, á¾e rostliny rostou v prostá™edá-, která© je relativná› vzdá;leno od vá½znaá•ná© lidská© á•innosti. Africká© druhy rostou na zajá-mavá½ch kopulovitá½ch kopcá-ch zvaná½ch â€žinselbergâ€œ (z ná›má•iny â€“ ostrá- vkovitá½ kopeček/hora, pozn. pá™ekl.), na která© rá;idi lidá© vystupujá- pro jejich pá™ita¾livá½ tvar. Naá;itá›stá- jsou tyto africká© â€žinselbergsâ€œ hodná› vzdá;lená©, ale á•asem pá™edpoklá;dám, á¾e jak se lidá© dozvá›dá- o svá-dná©m prostá™edá-, kde maso¾ravá© rostliny rostou, bude prostá™edá-zníá•eno dá-ky horolezectvá- a souvisejá-cá-m aktivitá;m. To, á¾e africká© druhy rodu Genlisea á¾ijá- na ostrá- vkovitá½ch kopcá-ch, znamená;í, á¾e jejich vá½skyt je znaá•ná› roztá™á-á;itá›n, což má-á¾e vá©st ke zvá½já;ená- zranitelnosti a zníá•ená- má-stná-ch populací- lidmi.

Page

citations: Adamec, L. 2003; Barthlott, W., et al. 1998; Barthlott, W. et al. 2007; Fischer, E. et al., 2000; Juniper, B.E. et al., 1989; Rice, B.A. 1994c, 2006a; Schlauer, J. 2002; Studnicka, M. 2003a; Taylor, P. 1991a.

Revised: March 2007

á©Barry Rice, 2005

T: Radek Kastner